

Výzkumný ústav
lesního hospodářství
a myslivosti, v. v. i.

Stanovisko výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

k „Plánu pro zdravé lesy“
zpracovaném Hnutí Duha

listopad 2023

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i., vítá zveřejnění „Plánu pro zdravé lesy“ Hnutí Duha. Tento materiál představuje sumarizaci opatření navrhovaných touto environmentální nevládní organizací „pro dosažení pestrých a odolných lesů“. Považujeme ho za legitimní a přiměřeně konkrétní podnět k diskusi o legislativních normách vztahujících se k lesnímu hospodářství v České republice.

Úvod materiálu je poměrně alarmistický, což lze vzhledem k povaze předkladatele očekávat a snad i akceptovat. Jakkoliv si neidealizujeme současný stav lesů v České republice a ve střední a jižní Evropě obecně a jakkoliv vnímáme vysoká rizika, jež reprezentuje probíhající globální změna, považujeme tvrzení, že je „zdravotní stav stromů dlouhodobě nejhorší v České republice a ve Francii“ za zavádějící (viz tiskovou zprávu https://1url.cz/@tisk_zprava_ICP_FPRESTS). Přirozená obnova se v České republice v posledních desetiletích pohybuje v rozsahu 15-20 %, nikoliv 5 %, jak uvádějí autoři (viz https://1url.cz/@Zelena_zprava_2021, str. 25). Zvýšení podílu přirozené obnovy ovšem také považujeme za žádoucí. Dopad síry na lesy je dědictvím, které si lesní půdy nesou především z průběhu imisní kalamity ve dvacátém století. Na tuto historickou zátěž bohužel – snad kromě využití vápnění a přihnojování porostů v nejpostiženějších oblastech – není lék. O to citlivěji musí lesní hospodářství nakládat s lesními půdami a chránit velmi nízké zásoby bazických živin před další degradací.

Materiál bohužel využívá řadu neurčitých pojmů, které nejsou nijak zakotveny v legislativě, ani autory definovány, což komplikuje možnost věcné diskuse. Zmínit můžeme například nejasné termíny „rizikové dřeviny“, „nepřirozené dřeviny“, „husté lesy“, „druh lesa“ apod. V řadě bodů jsou opomíjena či špatně interpretována současná legislativní ustanovení a možnosti, v některých případech lze požadovaná opatření provádět i podle současné legislativy a pravidel. Určitý rozpor vidíme v požadavcích na uvolnění a zjednodušení legislativy na straně jedné (např. opatření 8, 9, 13, 14, 16, ...) a vyžadování nových striktních omezení na straně druhé (např. opatření 10, 11, 17, 21, ...). Stejně tak je patrný i určitý střet idejí – například velmi striktní omezení holé seče na 0,3 ha versus požadavky na pěstování „světlych lesů“ a podpora „tradiční paseky“.

„Plán pro zdravé lesy“ zahrnuje širokou škálu 43 návrhů opatření, z nichž některá považujeme za přínosná, jiná za nedostatečně účinná či vycházející z nesprávných předpokladů. Konečně v některých případech jsou navrhovaná opatření problematická až riziková pro budoucí vývoj lesů a lesního hospodářství. Z tohoto důvodu jsme se rozhodli vypracovat komentáře k jednotlivým návrhům, jež jsou uve-

deny níže. Zároveň respektujeme, že některé návrhy spadají více do kompetence jiných odborných institucí (zejména Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů) a některé jsou spíše z oblasti rozhodnutí politických či rozhodnutí vlastníků lesů.

V obecné rovině souhlasíme:

- S požadavkem na účinná opatření pro snížení škod zvěří na lesích;
- S maximálním tlumením populace jelena siky ve volné přírodě;
- S požadavkem na zrovnoprávnění všech hospodářských způsobů obhospodařování lesů, včetně způsobu výběrného;
- S potřebou posílení přirozené obnovy lesů;
- S podporou pěstování pestrých lesních ekosystémů (geneticky, druhově, věkově i prostorově);
- S potřebou posilování retenční, hydrické i vodohospodářské funkce lesů;
- S podporou agrolesnických systémů na zemědělské půdě;
- S pokud možno jednoduchými a srozumitelnými pravidly pro vlastníky lesů.

Za zcela nevhodná opatření považujeme:

- Vyjmutí chráněných druhů ze seznamu zvěře;
- Zrušení lhůt pro zalesnění a zajištění obnovovaných ploch;
- Plošný zákaz frézování a štěpkování;
- Umožnění pastvy a hrabání steliva v lesních porostech;
- Uvolnění zákonných ustanovení v ochraně lesa před kalamitními škůdci (nezasahování);
- Výrazněji limitovat využívání nepůvodních a introdukovaných dřevin (regulace ano, ale v rozumné míře);
- Paušálně zavádět „ochranu“ (bezzásahovost) v přestárých stejnověkových lesních porostech.

Komentáře k jednotlivým navrhovaným opatřením jsou uvedeny v dalším textu

Zpracovali:

doc. Ing. Vít Šrámek, Ph.D.; Ing. Jan Cukor, Ph.D.; Ing. Tomáš Čihák, Ph.D.; Ing. Martin Fulín, Ph.D.; Ing. Miloš Knížek, Ph.D.; Ing. Pavel Kotrla, Ph.D.; Ing. Jan Leugner, Ph.D.; Ing. Jan Liška; Ing. František Lorenc, Ph.D.; Ing. Miroslav Lotocký; Ing. Bc. Jan Lubojacký, Ph.D.; Ing. Jiří Novák, Ph.D.; Ing. Radek Novotný, Ph.D.; Ing. Jiří Souček, Ph.D.; Ing. Ladislav Šimerda, Ph.D.; Ing. Monika Vejpusková, Ph.D.; doc. Ing. Petr Zahradník, CSc.

Přehled jednotlivých opatření a jejich posouzení

Myslivecký zákon

1 Omezením poškozování lesů umožnit jejich obnovu

S opatřením souhlasíme. Neúměrné poškozování lesů je hlavním důvodem zpracování návrhu novely zákona o myslivosti. Na nápravu současného stavu novela reaguje řadou opatření, která mají za cíl zavést prokazatelnou mysliveckou evidenci ulovené zvěře či plánovat výši lovu na základě stavu lesních ekosystémů a jejich poškození. Zmíněná opatření ostatně prosazujeme dlouhodobě.

2 Posílit práva vlastníků pozemků

Nedomníváme se, že snížení velikosti honitby povede automaticky ke snížení škod na lesích. Již v současné podobě zákona mají vlastníci či nájemci lesních a zemědělských pozemků možnost ovlivnit výši lovu v dané honitbě, a to na základě § 39 „snížení stavů zvěře a zrušení jejího chovu“, nicméně tato možnost není téměř vůbec využívána. Zájmy vlastníků jsou velmi variabilní a roztržitost honiteb může vést k vyššímu stresování zvěře různými způsoby a intenzitou mysliveckého managementu, uplatňovaného na malých výměrách. Nelze opomenout fakta z Německa a Rakouska, kde je např. srnčí zvěř dlouhodobě lovena v násobně vyšších počtech na výměru honební plochy než u nás, ačkoliv je v těchto zemích minimální výměra honiteb výrazně nižší než 500 ha. Riziko vzniku škod tak může být paradoxně vyšší.

3 Chov invazního asijského jelena siky jen v oborách

S návrhem opatření souhlasíme. Nutnost zamezení nekontrolovatelného šíření invazního jelena siky na našem území je pracovníky VÚLHM dlouhodobě zdůrazňována, včetně zpracování studií negativního vlivu jelena siky na lesní porosty. V případě jelena siky jsou negativní dopady zásadní v souvislosti s hybridizací s původním jelenem evropským. Dosažení tohoto požadavku (eradikace jelena siky mimo obory) však bude extrémně náročné. Maximální tlumení sičí zvěře dostupnými prostředky podporujeme.

4 Umožnit snížení stavů odlovem nemocné zvěře

Opatření zcela postrádá reálný základ. Platná legislativa umožňuje lov nemocné či slabé zvěře. Tato problematika nemá žádnou souvislost s lovem spárkaté zvěře v odchyto- vých zařízeních. Zákon v současné formě nebrání lovu zvěře v odchyto- vých zařízeních – umožňuje střílet v odchyto- vých a aklimatizačních zařízeních zvěř poraněnou a chovatelsky nežádoucí (tedy i kusy nadpočetné, průběrné), jak je zřejmé z ust. § 45 odst. 1 písm. t.). V případě snížení stavů zvěře na základě rozhodnutí OSSM (§ 39) může tento orgán připustit i odstřel zvěře zcela zdravé a kusů nevykazující známky prů- běrnosti (§ 45 odst. 2).

5 Zavést stanovisko k míře lovu v honitbách

Návrh není relevantní – zvláště chráněná území obvykle zahrnují pouze malou část honiteb. Již z principu není možné stanovit závaznou výši plánu lovu na základě stanoviska orgánu ochrany přírody, který nemá pro stanovení plánu lovu dostatečná data. V případě národních parků je již nyní management spárkaté zvěře plně v kompetenci správ národních parků, které samy zpracovávají plánování lovu zvěře a lov vykonávají. Současný zákon také dává možnost orgánu ochrany přírody navrhnout snížení stavu zvěře, zrušení chovu (§ 39) a také změnu minimálních a normovaných stavů (§ 31 odst. 5). Orgán ochrany přírody navíc vydává závazné stanovisko k řízení o povolení, resp. uložení úpravy stavu zvěře (§ 66), jak mimo jiné uvádí i § 77 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v současném znění.

6 Chráněné druhy nemají být „obhospodařované“

Tento návrh vychází z naprostého nepochopení péče o volně žijící zvěř, která z velké části nespočívá v příkrmování či odstřelu. Zároveň jednoznačně odmítáme tvrzení, že „udržování v seznamu zvěře ... vytváří pomyslný nárok myslivců na rozhodování o jejich osudu, čímž někteří ospravedlňují i ilegální lov.“ Reálný stav je paradoxně naprosto opačný. Myslivci mohou výrazně ovlivnit populace chráněných dru-

hů, například tetřívka či koroptve, intenzivním lovem predátorů, kteří jsou současně se změnami biotopů hlavním důvodem populačního poklesu těchto chráněných druhů. Myslivci a lesníci jsou často také jediní, kteří v krajině realizují management biotopů na podporu těchto druhů. Jako příklad lze poukázat na management stanovišť s výskytem tetřívka či jeřábka v Jeseníkách, Krušných či Lužických horách, kde jsou tyto snahy vedeny především aktivitami lesníků a myslivců. Obdobně je tomu i v zemědělské krajině, ve které desítky mysliveckých spolků zlepšují životní prostředí pro drobnou zvěř, včetně koroptve polní i dalších volně žijících druhů nepatřících mezi zvěř. Nelze také pomíjet možnosti aktivního managementu zvěře v případě potřeby redukce jejich stavů, jak se v posledním desetiletí stalo u kormorána velkého, volavky popelavé nebo bobra evropského.

7 Škody způsobené zvěří vypočítávat objektivně

S opatřením v obecné rovině souhlasíme – současný systém výpočtu výše škody na lese neodpovídá reálně vzniklé škodě. Zmiňovaná vyhláška 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích ovšem není vydávána na základě zmocnění v zákoně o myslivosti, jak „Plán pro zdravé lesy“ uvádí, ale na základě lesního zákona. Rovněž se nezabývá kmenovými stavy a reprodukčními koeficienty, jež jsou ostatně pro samotné stanovení výše škody irelevantní.

Lesní zákon

8 Posílit přirozenou druhovou skladbu

Opatření zavádí nové, dosud nedefinované pojmy „**rizikové dřeviny**“ a „**nepřirozené dřeviny**“. Z pohledu projevů změny klimatu ovšem v budoucím období není žádná z domácích či introdukovaných dřevin bez rizika. Do značné míry považujeme naopak za rizikové orientovat legislativu pouze na „přirozenou druhovou skladbu“ vzhledem k faktu, že meteorologické podmínky se budou v průběhu jedné generace lesa velmi pravděpodobně dramaticky měnit. Přirozená druhová skladba je navíc v současné době definována zejména se zaměřením na hlavní hospodářské dřeviny (např. Plíva). Lesnické i botanické průzkumy mají v současné situaci omezenou platnost jak z hlediska neustálého doplňování nových poznatků (například doklady širšího areálu modřínu), tak z hlediska jejich platnosti pro klimatické podmínky, které se již v současné době odlišují.

V tomto kontextu se jeví jako aktuálně velmi dobře využi-

telné poznatky o melioračních a zpevňujících dřevinách (MZD), jež jsou podloženy exaktními výsledky (např. Kacálek et al., 2017) a do značné míry se odrazily i ve vyhlášce (298/2018 Sb.). Stále je však nutné brát na vědomí dynamiku současného systému a v přiměřené míře zohledňovat aktuální výsledky výzkumu.

9 Zrušit lhůty bránící přirozené obnově

Zákonné lhůty pro zalesnění a zajištění porostu nebrání přirozené obnově. Z dlouhodobého výzkumu vyplývá, že pro úspěšnou přirozenou obnovu je rozhodující „potenciál přirozené obnovy“ na konkrétním stanovišti. Potenciál pro přirozenou obnovu je dán především dvěma základními parametry: 1. přítomností mateřských stromů (zdrojů semen) vhodných druhů v blízkosti obnovované plochy a za 2. ekologickými podmínkami stanoviště (zejména stavem zahuštění, ale také vodním režimem a dalšími faktory jako jsou teplota a radiace). Na naprosté většině stanovišť, jež splňují první podmínku, nastupuje přirozená obnova okamžitě po smýcení porostu. Zkušenosti ukazují, že pokud se přirozená obnova na holině neobjeví (pokud tam nebyla již před smýcením původního porostu) do 3 let, je třeba na to reagovat – například vysazením „kostry“ budoucího porostu s využitím povolené hranice 60 % min. počtů. Relevantní je tedy vést diskusi o mírném prodloužení lhůt pro zalesnění či zajištění, nikoliv o jejich zrušení. Navrhovaná „pojistka“ s čekáním 20 let na přirozenou obnovu je riziková a proti smyslu zákona o lesích.

Přestože podporujeme zvýšení podílu přirozené obnovy, tvrzení, že lesy z přirozeného zmlazení jsou mnohem odolnější než lesy „z uměle vysázených sazenic“, považujeme za nepravdivé a zavádějící.

10 Zmenšit holoseče

Návrh na snížení maximální zákonné velikosti holiny pod jeden hektar nemá žádné opodstatnění. Pro světlo milné dřeviny je vhodná přirozená obnova na holině dostatečné velikosti. Typicky jde o borovici, modřín i o některé přípravné dřeviny. Rovněž obnovní prvky pro dub vyžadují velikost nad 0,3 ha. Pro úspěšnou přirozenou či umělou obnovu navíc není rozhodující velikost holiny, ale její tvar. Například úzké násečné prvky mohou být dlouhé a velikost holiny může být větší. I při současných zákonných limitech jsou dle Národní inventarizace lesů holiny po úmyslné mýtní těžbě v průměru výrazně menší než 1 ha (cca 0,3 ha). Problémem jsou spíše holiny po nahodilých těžbách, které ovšem nelze zákonem regulovat.

11 Omezit celoplošné frézování a štěpkování

Úvodem je nutno zmínit, že frézování půd a štěpkování těžebních zbytků nejsou v současné době příliš rozšířené technologie. Ponechávání těžebních zbytků (klestu a asimilačních orgánů) v lesích považujeme za naprosto zásadní pro udržení stavu lesních půd. Tato součást biomasy obsahuje řádově vyšší koncentrace živin než dřevo kmene a jejím odvozem či spálením přicházejí již tak silně acidifikované lesní půdy o významnou část bazických prvků. Vyvážení těžebních zbytků bez návratu živin (např. ve formě hnojení dřevěným popelem) je dlouhodobě neudržitelné a vede k degradaci půdního prostředí – to dokazuje řada prací již od poloviny minulého století.

Ne ve všech případech je ovšem možné ponechat klest na ploše k zetlení (volně, na hromadách či ve valech). K potřebě jeho zpracování mohou vést řady důvodů technologických (postup při zalesňování, ožínání apod.), ochranných (např. napadení klestu lýkožroutem vrcholovým) i dalších (potřeby rekreačního využití). V takových případech považujeme štěpkování a frézování za zcela odůvodnitelné. Štěpkovaný materiál (i v případě frézování) zabraňuje nárůstu buřene, podporuje mikrobiologickou činnost, udržuje příznivou půdní vlhkost a teplotu povrchových půdních horizontů, což je přínosné pro výsadby dřevin i nálet přirozené ob-

novy. Uvolňování fosforu, dusíku i dalších živin do půdy ze štěpkovaného materiálu je pozvolné a představuje pozitivní efekt, nikoliv negativum. Výsledky řešených výzkumných projektů přesvědčivě dokládají, že při přiměřené vrstvě štěpky (10–15 cm) pozitivní efekty jednoznačně převažují. Problematická je vysoká vrstva (>30 cm), která již komplikuje výsadbu a může bránit přirozené obnově.

12 Zrovnoprávnit lesy různého věkového složení

Tendenci ke zvyšování podílu bohatě strukturovaných i výběrných lesů podporujeme. V současné době ovšem nevidíme zásadní legislativní překážky pro využití jiných postupů, než je les věkových tříd. Je pravdou, že se zařízením lesů výběrných není v ČR mnoho zkušeností. Nicméně vyhláška č. 186/2022 Sb., která novelizuje vyhlášku č. 84/1996 Sb., o lesním hospodářském plánování a která vstoupila v platnost 1. ledna 2023, již vlastníkům lesa umožňuje zvolit časovou úpravu – metodu věkových tříd, nebo strukturní úpravu – kontrolní metodu, pro lesy prostorově, věkově i druhově rozrůzněné a obhospodařované převážně nepasečným způsobem. Jako první byl takto zpracován lesní hospodářský plán Školního lesního podniku Masarykův les Křtiny. (https://1url.cz/@TZ_SLP_LHP). Předpokládáme, že se tento způsob zařízení rozšíří i na další hospodářské subjekty.

13 Usnadnit hospodaření, a to i historickými způsoby

Nízký, střední a vysoký les v zákoně, respektive ve vyhlášce č. 298/2018 Sb. definován je. Zbytečné výjimky (v tomto opatření se týkají stanovené šířky holé seče) doporučujeme do zákona nezpracovávat – zcela v souladu s opatřením 25 „Plánu pro zdravé lesy“. Podpora pastvy, hrabání steliva a maloplošného vypalování je zcela irrelevantní, pro lesní ekosystémy riziková z hospodářského i ekologického hlediska a je v příkrém rozporu s některými dalšími opatřeními „Plánu pro zdravé lesy“. Jejich širší aplikace by jednoznačně vedla k degradaci lesních půd, narušení přirozeného vývoje lesních ekosystémů a společenským rizikům (požáry). Ve zcela výjimečných případech (a nikoliv bez rizika) lze tato opatření aplikovat v maloplošných chráněných územích se zcela specifickým objektem ochrany (vřesoviště), kde ochrana přírody preferuje zachování existence vzácného společenstva před přírodní sukcesí. Do zákona o lesích však v žádném případě nepatří.

14 Nenutit vlastníky pěstovat husté lesy

Současná legislativa nenutí vlastníky lesů pěstovat „husté“ porosty. Porosty z přirozené obnovy bývají výrazně hustší než porosty vzniklé z výsadeb. Hustota lesních porostů je ovlivňována pěstebními zásahy a současná pěstební doporučení vedou spíše ke snižování hustoty porostů, především u mladých jehličnatých porostů. Je vhodné si uvědomit, že snižování „hustoty“ lesa je spojeno s intenzivnějšími prořezávkami a probírkami a že maximální zakmenění není optimální ani z produkčního hlediska. Zákaz snižování zakmenění úmyslnou těžbou pod 0,7 v současném zákoně o lesích bylo zvoleno spíše s ohledem na existenci funkčního lesního porostu. O jeho úpravě či náhradě, např. definicí požadovaného korunového zápoje, je možné jednat.

Na druhou stranu, pokud jde o zvyšování stability porostů, jejich obnovu či přestavbu na bohatě strukturovaný les, není vlastník lesa či lesní hospodář „minimální“ mírou zakmenění nijak omezen.

15 Účelně bránit kalamitám v hospodářských lesích

Do značné míry se jedná o nepochopení pojmu „nahodilá těžba“. Ta představuje především polomy a kůrovcové dříví (aktivní), a jejím cílem je mimo jiné zabránit vzniku „sterilních kůrovcových souší“. Včasným zpracováním kalamit by

ke vzniku souší prakticky ani docházet nemělo. Ochrana lesa je nutné vrátit její preventivní působení. Z tohoto pohledu bychom považovali za vhodné pro případ rozsáhlých kalamit spíše zavést do systému veřejných zakázek výjimky pro případy škod z prodlení, tj. zohlednit riziko opožděného nezpracování napadených stromů, které by státním a veřejným subjektům umožnilo včasné soustředění zpracovatelských kapacit na zpracování kalamity. Dalším řešením je vlastnictví dostatečné míry zpracovatelských kapacit velkými vlastníky lesů – zejména státními podniky.

Nezpracování napadené hmoty vždy představuje riziko šíření škůdců do dalších lesních porostů. Návrh na „umístění zásahů do míst“, kde jsou nejučinnější, považujeme za nešťastný. V praxi by bylo takovéto rozdělení obtížně realizovatelné a téměř nepochybně by přispělo k rychlejšímu šíření kalamity. Termín „škoda“ je v případě nezpracovaných kalamit oprávněný, a to nejen v kategorii hospodářských lesů.

16 Umožnit ponechání lesa samovolnému vývoji

Samovolný vývoj, pokud neznamená šíření škůdců a ohrožení stability sousedních majetků, je již dnes v podstatě možný. Pojem „takzvaní škůdci“, jenž používá „Plán pro zdravé lesy“ je zcela neurčitý. Naopak kalamitní škůdce, kterých je sedm, jasně definuje vyhláška 101/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Vyžadovat zásah proti nim je zcela na místě právě pro zajištění ochrany sousedních lesních majetků. Je pochopitelně možné vést diskusi k výčtu kalamitních škůdců – některé druhy s areálem rozšíření jižně od ČR na něm mohou v blízké budoucnosti přibýt.

17 Ponechat potřebné množství stromů a zbytků k zetlení

S potřebou příslušné vyhlášky navazující na ustanovení zákona o lesích souhlasíme. Je však zřejmé, že stanovit přesná kritéria (např. minimální procento ponechávání těžebních zbytků) tak, aby byla kvantifikovatelná a tedy i kontrolovatelná a vymahatelná není jednoduché.

Z tohoto pohledu by bylo možná jednodušší vlastníky k ponechávání těžebních zbytků či stromů k zetlení pozitivně motivovat. Zároveň konstatujeme, že již v současné době je v lesích v ČR ponecháváno významné množství mrtvého dřeva k zetlení – dle State of Europe's Forests 2020 jde o 25 m³ na ha. Návrh ponechat minimálně 20 stromů na každém hektaru k zetlení se neopírá o žádné exaktní zjištění. Specialisté na druhy vázané na mrtvé dřevo často konstatují, že dostačuje množství nižší.

18 Při kalamitách upřednostnit účinné zásahy

Kalamitní štáby byly v případě poslední kůrovcové kalamity na krajských úrovních vytvořeny. Považujeme za relevantní vyhodnotit zkušenosti s jejich fungováním a navrhnout systém optimalizace jejich fungování pro další období a různé druhy kalamitních situací v lesnictví. Je však nutné si uvědomit, že fungování a pravomoci takových štábů naráží na celou řadu legislativních předpisů (mj. 240/2000 Sb. – Krizový zákon, 128/2000 Sb. – Zákon o obcích, 134/2016 Sb. – Zákon o zadávání veřejných zakázek, 89/2012 Sb. – Občanský zákoník i 114/1992 Sb. – Zákon o ochraně přírody a krajiny) a je tedy obtížné je izolovaně řešit v rámci vyhlášky 101/1996 Sb. „Dodavatelé prací“ jsou pochopitelně vázáni smluvními vztahy, jejichž uzavírání i vypovídání je řešeno podle pravidel stanovených v Obchodním zákoníku 513/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Opět upozorňujeme na riziko zákonného ustanovení možnosti „ustoupit od zásahů v místech, kde je jejich efekt nižší“.

19 Umožnit vlastníkům lesů nekácet mrtvé stromy

V zásadě jde o opakování požadavků z opatření 15. Opět musíme konstatovat, že při přednostním a důsledném zpracování nahodilé těžby k zůstávání (kůrovcových) souší nedochází. Pokud se vyskytnou, došlo ke zjevnému neplnění ustanovení příslušné legislativy. V případě „mimořádných“ kalamit, jako byla poslední kůrovcová kalamita, může být včasné zpracování napadených stromů nad sílu vlastníků lesů. Takovou situaci řešilo opatření obecné povahy, které umožňovalo soustředit kapacity na aktivní stromy. Zpracování této možnosti do zákona či vyhlášky by však vedlo k podcenění včasných opatření a nemožnosti jejich kontroly ze strany státní správy.

Ponechávání souší může představovat v některých případech problém pro obnovu lesa (nestabilní souše představují riziko pro přístup do lokality v rámci výsadeb, ožínání a péče o založené kultury). Daleko významnější jsou ovšem rizika ve vztahu k návštěvnosti lesa, která je v ČR zejména po pandemii COVID-19 velmi vysoká. I přes upozornění, že vstup do lesa je na vlastní nebezpečí, není vlastník lesa zbaven právní zodpovědnosti za bezpečnost návštěvníků lesů. Nevyřešenou otázkou je přístup ke zcela uschlým celým porostům, kde by od termínu odumření měla být počítána doba pro obnovu porostů (tj. na zcela uschlé porosty bez přirozené obnovy nahlížet jako na holinu).

20 Kácet, když je to přínosné

Prodloužení obnovní doby a zkrácení obmýtlí je již dnes upravováno v rámci aktualizací Oblastních plánů rozvoje lesů (OPRL), které jsou základem pro zpracování Lesních hospodářských plánů (LHP). Vlastníkům jsou tak poskytovány široké mantinely pro plánování obnovy ve vztahu ke stavu lesa a stanovištním podmínkám. Již podle platné legislativy není možné přiřazovat nové seče k nezajištěné kultuře a už vůbec ne k holině. Není zřejmé, co autoři míní pod pojmem „druh lesa“.

21 Určit maximální podíl nepůvodních a rizikových dřevin

Jak již bylo konstatováno u opatření 8, zavedení pojmu „rizikové dřeviny“, aniž je specifikováno, co je tímto pojmem myšleno, lze považovat za zmatečné. Je cílem omezení eradikace invazních druhů, omezení použití introdukovaných druhů nebo také nepřipustění použití domácích, geograficky nepůvodních dřevin? Poznámka o možnosti „smrk znovu vysazet v zastoupení 65–70 % na Bruntálsku“ svědčí o nepochopení doporučení v OPRL. Pěstování smrku v nižších a středních polohách je v těchto lokalitách (převládá zde Cílový hospodářský soubor 45) označeno jako rizikové a tomu odpovídají i doporučené obnovní druhové skladby apod. OPRL jsou sice metodickým nástrojem, zároveň jsou ovšem jedním ze základních dokumentů, ze kterých se vychází při tvorbě LHP a Lesních hospodářských osnov (LHO), což jsou základní závazné dokumenty pro lesnický management. Z tohoto titulu na ně nelze pohlížet jako na „nezávazné a doporučující“. Není naprosto zřejmé, jak by ke zvýšení jejich významu vedla evidence „přestárlých skupin lesa“.

22 Omezit rizikové dřeviny

V případě introdukovaných dřevin nebylo v podmínkách ČR nikdy uvažováno, že by tyto dřeviny měly svým rozsahem nahradit dřeviny domácí. Je s nimi uvažováno pouze v rozsahu nízkých procent nebo příměsí. Zastoupení introdukovaných dřevin je v ČR cca 1,9 %, (ve Spolkové republice Německo 3 %, v Maďarsku 20 %). Případné (uváděné) desetiprocentní zastoupení je tak realitě velmi vzdálené. Obtížně pochopitelná je navrhovaná možnost vnášení akátu až ve výši 15 %. Akát je jednou ze čtyř dřevin na oficiálním seznamu invazních nepůvodních druhů a v současné době jsou snahy o jeho eradikaci. Zkušenosti např. s modřínem evropským (původně striktně omezoval, dnes již potvrzen „původní“ výskyt na většině území) nás vedou k opatrnosti v plošném legislativním omezování použití některých dřevin. Je možné, že při případném dramatickém průběhu změn

ny klimatu nezbude v budoucnu než akceptovat „invaznost“ některých dřevin jako vhodnost pro určitá stanoviště.

Na druhou stranu podporujeme využívání co nejširšího spektra dřevin, včetně dřevin introdukovaných, zejména ve formě porostních směsí. Zároveň doporučujeme rozšíření současných provenienčních ploch introdukovaných dřevin, a to i v rámci poloprovozního využití. Vzhledem k dramatickým změnám, které předpovídají klimatické modely, je pravděpodobné, že vývoj stanovištních podmínek bude pro řadu stávajících druhů nepříznivý a žádnou z domácích (ani nepůvodních či introdukovaných) dřevin nelze vnímat jako bezvýhradně perspektivní a bezrizikovou.

23 Chránit prameniště a lesy zadržující vláhu

Zadržování vláhy je jedna z nejvýznamnějších mimoprodukčních funkcí lesů. Prameniště či mokřady jsou často chráněnými územími a lesy na těchto lokalitách spadají do kategorie lesů zvláštního určení. Lesy v okolí důležitých vodních zdrojů jsou pak řazeny do kategorie lesů ochranných. O takovéto lokality je nutno pečovat. Řešení této problematiky již probíhá na výzkumné i praktické úrovni (řešení melioračních okrsků, programy na ochranu mokřadů, pramenišť a studánek. Je ovšem nutno připomenout, že ne každé „vodou ovlivněné stanoviště“ z hlediska lesnické typologie je mokřadem.

24 Zrušit jednotný věk lesa jako parametr

Souhlasíme s tím, že by zákonná norma měla umožnit i pěstování lesů výběrným způsobem a měla by k tomu definovat příslušná kritéria. Domníváme se, že se to již do určité míry děje (viz komentář k opatření 12). Systém věkových tříd by ovšem z pochopitelných důvodů neměl být „zrušen“.

Za problematické až nereálné považujeme stanovení zásoby a přírůstu pro jednotlivé hospodářské soubory formou vyhlášky, jež autoři navrhují. Na druhou stranu přechod na výběrný způsob hospodaření je dlouhodobou záležitostí a opakovanou inventarizaci zásob a stanovení přírůstu lze v potřebných časových horizontech zajistit.

25 Umožnit hospodaření bez zbytečných výjimek

Požadovaná hospodářská doporučení jsou zpracována v jednotlivých Oblastních plánech rozvoje lesů, které pro přírodní lesní oblasti definují hospodářské soubory pro les nízký a střední včetně rámcových způsobů hospodaření.

Jinak souhlasíme s potřebou přehledné legislativy bez nadměrného množství výjimek. Zákonné normy (a to se netýká pouze zákona o lesích) by podle našeho názoru měly vlastníkům a správcům lesních majetků stanovovat pouze základní mantinely směřující jednak k zachování lesa a jeho funkcí v krajině, jednak k zabránění ohrožení sousedních lesních majetků. V době očekávaného dynamického vývoje přírodních podmínek v souvislosti se změnou klimatu je kontraproduktivní svazovat iniciativní přístupy přinejmenším v hospodářských lesích, stejně tak, jako nelze vlastníky zbavit zodpovědnosti za jejich majetky. V této souvislosti si nelze nevšimnout, že samotný „Plán pro zdravé lesy“ řadu nových výjimek či speciálních povolení požaduje – např. v opatřeních 5, 10, 11, 13, 22, 33, 34 či 37.

26 Umožnit věkově pestré a světlé lesy

Současná legislativa nijak nevyžaduje pěstování „hustých“ a stejnorodých lesů. Opět je nutno uvést, že přirozená obnova generuje zpravidla „hustší“ nárosty než výsadby dřevin. Současné výzkumné projekty i postupy uplatňované řadou vlastníků směřují i k efektivní obnově věkově rozrůzněných lesů i na velkých kalamitních holinách formou dvou či vícefázové obnovy porostů. Minimální počty sazenic je dále možné diskutovat, nicméně vypuštění jakýchkoliv požadavků v tomto směru považujeme za kontraproduktivní nejen z hospodářského, ale i z celospolečenského hlediska. Minimální počty jsou uváděny ve vztahu k existenci lesa a půdního krytu, u listnatých dřevin jsou i předpokladem kvality nově odrůstajícího porostu. K proředování vede odpovídající výchova. Ponechávání porostních mezer (včetně žádoucího rozčleňování porostů linkami) je dle současné legislativy zcela přípustné a z pěstebního pohledu není problém ani 8–10 arů.

27 Inventura pestrých a bohatých lesů

Požadavek již zřejmě naplňuje vyhláška č. 186/2022 Sb.

Zákon o ochraně přírody a krajiny

28 Zamezit vykácení nejcennějších a nejstarších porostů

Název bodu neodpovídá jeho obsahu – ten navrhuje zrušit povinnost vyplácet náhrady za újmu vzniklou realizací opatření k ochraně přírody státním lesům (LČR, VLS). Jde o politicko-společenské rozhodnutí, nikoliv o odbornou argumentaci.

Pochopitelně vnímáme, že jde v zásadě o přesuny prostředků v rámci státního rozpočtu – na druhé straně považujeme za relevantní vyjádření ceny, která je společností akceptována za omezení hospodaření ve prospěch ochrany přírody. Státní lesy by v ideálním případě měly být příkladem pro vlastníky soukromých lesů – a to nejen v oblasti environmentální a sociální, ale i v oblasti hospodářské. Jejich hospodářský výsledek by tak logicky měl viditelně zahrnovat náklady vynakládané na naplňování veškerých služeb a funkcí obhospodařovaných lesních majetků.

29 Sjednotit plánování postupu v chráněných územích

S požadavkem lze souhlasit, v případě zvláště chráněných územích, ale i v hospodářských lesích by bylo vhodné stanovit přiměřený systém rovnováhy mezi požadavky vlastníků, státní správy lesů a ochrany přírody.

30 Definovat ponechání území samovolnému vývoji

Opatření je do určité míry pojmově problematické. Bezzásahovost znamená samovolný vývoj, který je často v rozporu s předmětem ochrany zvláště chráněných území například uváděných národních přírodních rezervací. Z tohoto pohledu se zdá logické zachování „bezzásahovosti“ především v první zóně národních parků. I zde pochopitelně vyvstává např. otázka boje s invazními druhy či ochrana alpských luk před zarůstáním lesem.

31 Vyhláška o ochraně významných krajinných celků

K návrhu opatření nemáme komentář.

32 Metodicky sladit stanoviska k hospodářským plánům

Souhlasíme, vydání metodického pokynu by jistě usnadnilo současná schvalovací řízení Lesních hospodářských plánů, při kterých jsou uplatňovány ze strany orgánů ochrany přírody často velmi rozdílné požadavky a stanoviska. Předpokládáme, že vydání takového pokynu by bylo dostatečně projednáno s resortem Ministerstva zemědělství a státní správou lesů. Stanoviska ochrany přírody pro hospodářské lesy mimo chráněná území by měla být doporučující.

33 Nekácet území s chráněným lesem

Zásadním požadavkem ochrany lesů je zabránit šíření škůdců na sousední majetky. Paušální omezení tohoto pravidla pro chráněná území s lesem považujeme za zcela nevhodné. Pokud to vyžaduje předmět ochrany a umožňuje charakter lesního ekosystému, je možné obranné zásahy omezit – v takovém případě ovšem s konkrétní zodpovědností vůči okolním vlastníkům. Zmíněné velkoplošné zásahy jsou bohužel obvykle důsledkem zanedbání řádné péče v raných fázích napadení. Moderní technologie nemusí mít na ekosystém nutně negativní dopad ve srovnání s „tradičními postupy“. Ze srovnání harvesterové technologie a motomanuální metody na několika stanovištích vyplynulo, že vždy byla míra poškození přímo ve vztahu k profesionalitě a dovednostem obsluhy bez vlivu použité metody.

Zákon o vodách

34 Podpořit schopnost lesů zadržovat v krajině vodu

Aktivity v této oblasti probíhají, platí komentář uvedený u bodu 23.

35 Propracovat vizi pro návrat vody do lesa

Aktivity v této oblasti probíhají, platí komentář uvedený u bodu 23.

36 Podpořit pestrost v tocích padlými kmeny a větvemi

Vhodnou revitalizaci toků nerozporujeme. Je ovšem nutno upozornit na rizika v případě povodňových stavů – poškození infrastruktury (cesty, mostky, propusti) i sídel. V extrémních případech může rovněž docházet k poškození sousedních pozemků zaplavením, jak je v některých oblastech pozorováno v blízkosti bobřích hrází.

37 Pravidla pro odvodnění a revitalizaci toků

Aktivity v této oblasti probíhají, platí komentář uvedený u bodu 23. Je však nutné se ohradit proti vybudování kanálů a odvodňování lesů „na mnoha místech“. V zamokřených oblastech byly obvykle při obnově lesa využívány příkopy, po odrůstání porostů je nadbytečná voda odváděna transpirací. Obecně lze konstatovat, že retenční schopnosti lesních půd jsou na velmi vysoké úrovni jak oproti půdám zemědělským, tak oproti půdám v intravilánech.

Zákon o ochraně zemědělského půdního fondu

38 Pěstovat dohromady rostliny a stromy

S podporou agrolesnických systémů na zemědělské půdě souhlasíme.

Společenská objednávka pro Lesy ČR

39 Státní lesy mají sloužit všem

Souhlasíme s názorem, že by státní podnik měl být vzorem pro vlastníky lesních majetků a lesní hospodáře. Mělo by tak ovšem být ve všech základních pilířích – tedy ekonomickém, environmentálním i sociálním. Úkolem státního podniku by mělo být dosahování přiměřeného zisku při maximálním možném naplňování mimoprodukčních funkcí včetně (mj.) funkce vodohospodářské, půdoochranné, rekreační, poutání uhlíku a zvyšování biodiverzity, a to vše při podpoře stability a vitality lesních porostů a ekosystémů. Část zisku lze využít ve prospěch dalšího posilování některých funkcí (zařízení pro rekreační využití lesů, revitalizace toků apod.) s odpovídajícím vyčíslením takových nákladů.

40 Programové prohlášení vlády a s. p. Lesy ČR

Platí komentář k předchozímu bodu. Nepovažujeme za vhodné striktně prosazovat pouze jeden z existujících systémů certifikace – zejména v případě, kdy je předkladatel „Plánu pro zdravé lesy“ členem této konkrétní asociace.

41 Odklad mýtních těžeb pro zadržení uhlíku

Lesy s přínosem pro „přežití zvláště chráněných a ohrožených organismů“ jsou obvykle v chráněných územích, která jsou obhospodařována v souladu s plány péče. Rozhodnutí o hospodářských lesích „ve kterých se příliš nevyplatí těžba“ je nutné nechat na posouzení konkrétního případu vlastníkem či správcem majetku (tedy i Lesy ČR). Prostý odklad těžeb „na neurčito“ obvykle není správným řešením. Přestálé porosty mají výrazně horší zdravotní stav než porosty v produkčním věku a snadněji podléhají disturbancím, které mohou vést k jejich plošnému rozpadu a ztrátě některých funkcí. V případě geneticky cenných porostů je možné přistoupit k citlivé obnově (např. prosvětlením clonnými sečemi) s dlouhou obnovní dobou a využitím přirozené obnovy, v případě nedostatečného či nevhodného zmlazení lze využít podsadby. Je rovněž nutno uvést, že schopnost poutání uhlíku je u starých lesních porostů výrazně nižší než u lesů intenzivně rostoucích. Poněkud zavádějící je termín „staré lesy“, který je v „Plánu pro zdravé lesy“ používán. Pokud jde o definici ve smyslu „Old growth forests“ použitým v Nové lesní strategii EU do roku 2030 (jež vyžaduje jejich mapování a ochranu), je správný překlad „přírodní lesní porosty“. Nejde tedy o přestálé monokultury založené člověkem (ať již smrku či buku), které jsou potenciálně náchylné k rozpadu.

42 Šetrnost ve státních lesích i v obchodování se dřevem

Platí komentář uvedený u bodu 40. Předkladatelé prosazují certifikační systém, jehož jsou členy. Domníváme se, že členové certifikačního systému PEFC by mohli předložit obdobné alarmující argumenty pro nutnost získání jejich certifikátu.

Úprava finanční podpory

43 Dotace mají podporovat to, co je třeba

Diskusi k nastavení dotačních pravidel považujeme za zcela relevantní. Otázkou je, zda lze veškerá dotační opatření resortu Ministerstva zemědělství směřovat pouze do oblasti environmentální, jak to v zásadě navrhuje „Plán pro zdravé lesy“.

